

LEGERKOERIER

maandblad van de koninklijke landmacht

26e jaargang, nummer 10, oktober 1976

DE GEPANTSERDE JACHT OP GROSSER BÄR

Ruim 60.000 man. Zeker 20.000 voertuigen, waarvan 3000 op rups. Dat waren de belangrijkste cijfers van 'Grosser Bär', een niet al te strak geregisseerde monsteroefening van het Westduitse 1e Legerkorps. Twee Duitse divisies gingen te velde in Niedersachsen en Nordrhein-Westfalen. Maar ook een Britse pantserbrigade, een Duitse luchtlandingsbrigade, een territoriale ('Heimatschutz'-) brigade en een Amerikaanse pantserinfanteriebrigade. Van die laatsten merkten de 5000 Nederlanders weinig, omdat de yanks zich aan het zuidelijk front voornamelijk tegen Duitse eenheden onledig hielden. De 41e Pantserbrigade uit Seedorf speelde aan het noordelijk front de rol

van heldentenor. Met vooral de Luftlande-eenheden als partner leverde dat soms fraaie krijgssduetten op. De brigade stond er compleet bij. Alle eenheden waren op sterkte. En bovendien voegden zich het 11e Tankbataljon uit Oirschot, de 12e Afdeling Veldartillerie en 103 Verkenning-bataljon onder het bevel van brigadegeneraal J. G. Roos.

Maandag 6 september brak de beer los. Vrijdag de 10e, even na enen, ging het monster zachtkens ter ziele. Legerkoeriers W. P. Paul Hartman zag hoe een denderende afsluiting van de berejacht aan de vaderlandse krijgers werd onthouden.

GROSSER BÄR:

De huzaren I Huub Jacobs en Roel van Nijen in de laatste minuten van Grosser Bär op schootsafstand van de vijand

JACHT ZONDER EINDE

Uiteindelijk bloedt Grosser Bär toch dood. Voor het uitdelen van de genadeklap blijft geen tijd. Nèt is het commando 'voorwaarts' gegeven. Nèt zetten Leopards en AMX'en zich – voorzichtig nog – in beweging. Nèt rollen de eerste Duitse Marders (infanteriegevechtsvoertuigen) en Leopards boos grommend terug. En dan . . . is het einde oefening. De afmaker wordt de Nederlandse infanteristen en cavaleristen – die al uren klaarstaan in het hartje van Truppenübungsplatz Hohn – niet gegund. 'De jongens balen als een stier', roept een kapitein-scheidsrechter verre van tevreden. 'Hierop hebben ze nu 1½ dag zitten wachten. Die tegenaanval werd de grote klap. Jawel . . . einde oefening . . .'

'... dan kom je wel geel en groen achter de knuppels vandaan ...'

En toch mogen de Nederlanders niet klagen. Ze hebben een hoofdrol gespeeld in Grosser Bär, de superoefening van het Westduitse 1e Legerkorps. Bijna voortdurend bestond er contact tussen voorste eenheden – cavalerieverkenneren of infanteristen – en de rode vijand. Een Britse pantserbrigade aanvankelijk, later een Duitse

pantserinfanteriebrigade.

'Het maakt wel degelijk uit of je eigen club voor vijand speelt of dat het buitenlanders zijn', zegt wachtmeester Roel Simons, commandant van een verkenningsgroep van 41 Tankbat. Met zijn huzaren I Huub Jacobs en Roel van Nijen ligt hij – de Nekaf-jeep achter een bosje – vrijwel oog in oog met de Duitse tegenstander.

'Het is anders', gaat hij verder. 'Vooral die Engelsen zijn fanatieker. De tegenstand is echter. Je staat tegenover andere soorten voertuigen ...'

Zwaar?

'Ach, Cake-Mixer – de voorbereiding voor Grosser Bär – was een stuk zwaarder. Dagenlang droge crackers. En 7 uur slaap in de hele oefening. Nu halen we wel een uur of vijf per nacht. Ja, we slapen gewoon in de jeep. Als je maar slaap hebt, dan pit je overal. En koud kun je het in die slaapzakken gewoon niet krijgen. Nee, voor ons is het: hoe meer oefenen hoe beter. Dan gaat de tijd sneller, en dat is het enige dat telt ...'

Yes, Sir...

De Britten liggen wat minder goed in de verhalen, die de Nederlandse soldaten aan elkaar doorgeven. Ze zouden onsportief zijn, niet willen terugtrekken na afgeschoten te zijn. Een Chieftain-tank – ruim 50 ton zwaar – zou drie koeien hebben vormalen. Uit kringen van schadecommissarissen heet het verhaal afkomstig dat een enkele Britse tank een huis binnen schoof en voor vijftig mille schade berokkende, '... en onze hele compagnie in vijf dagen voor nog geen duizend gulden ...'

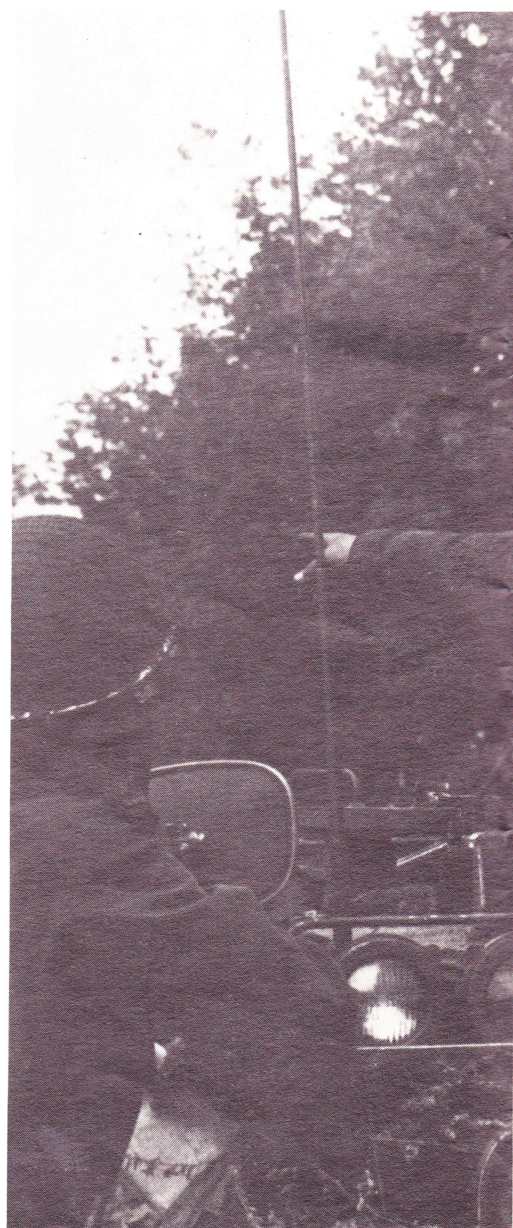
Kapitein J. M. R. G. Derkx van 44 Painfbat, scheidsrechter bij de A-cie van 41 Painfbat Limburgse Jagers uit Seedorf geeft toe: 'Ik had in het begin de grootste moeite die Engelsen terug te krijgen. Vooral hun onderofficieren zijn keihard. Je moet eenvoudig je jeep voor hun tank zetten anders rijden ze door. Je lost de zaak pas op door op je sterren te gaan staan en een grote mond open te

trekken. Dan roepen ze hard 'Yes, sir' en dan gaan ze terug'.

Para's en heli's

Tegen de Engelsen ook maakten 'die Holländer' naam tijdens de actie die de geschiedenis in zal gaan als de slag bij Twistring. Slechts één enkele AMX-compagnie hield daar hardnekkig stand.

Duitse 'Panzergrenadiere' consumeren een appeltje in afwachting van de Nederlandse tegenstander

De Britten trokken de Weser over met behulp van geniematerieel: een soort vrachtwagens, die – in het water gereden – schroefaangedreven pontons vormen.

Artilleristen vinden tijd voor het zetten van een bak koffie

... Daar zitten ze, majoor ...

Infanteristen uit Assen en cavaleristen uit Seedorf in de opmars

En terwijl de Griffioenbrigade geacht werd vertragend terug te trekken zette brigade-generaal Roos tot veler verbijstering een tegenaanval met tanks in.

'Die Engelsen', zegt hij gnuivend als zijn eenheden donderdags even bijkomen in een verzamelgebied, 'die Engelsen schrokken zich het laplazerus.

We hebben zelfs de Hunte weer genomen. Maar toen drukte de oefen-leiding ons 40 kilometer terug. Onze actie week te veel af van het draai-boek ...'

Het waren ook die eerste dagen, dat de blauwe Nederlandse troepen steun kregen van luchtlandingstroepen en gevechtsheli's. Eerst kwam een heel

bataljon – 500 man – per parachute naar beneden. Later landden twee bataljons per helikopter in de rug van de Nederlanders. Met hun kraka's – uiterst lichte en wendbare terreinwagentjes waarop een Milan raketlanceerinrichting – namen zij krachtige posities in ter ondersteuning van de vertragende Nederlandse brigade.

Over de heli's met hun anti-tankwapens zegt generaal Roos: 'Dat was een heel goeie zaak. Blij dat ik dat heb kunnen beproeven. Het is echt een wapen dat je erbij móét hebben ...'

Niet over de rooie

Grosser Bär: een oefening van haze-slaapjes. Een keurige nachtrust in het stro van acht uur aaneen is hier en daar voor sommigen van logistieke eenheden in het achtergebied wellicht weggelegd. Niet voor de gevechtseenheden. Die moeten profiteren van die paar uurtjes wachten – oorlog is wachten – op het volgende bevel.

Brigade-generaal G. van Osch, commandant 13 Painfbrig en

Een beetje Big Ferro ...

Twee mannen prezen zich bijzonder gelukkig, dat zij 'Grosser Bär' mochten meemaken: de brigade-generaals Roos en Van Osch.

'Grosser Bär' bracht immers weer heel sterk 'Big Ferro' in herinnering, Nederlands grootste naoorlogse oefening in september 1973.

Generaal Van Osch – toen overste – was als hoofd Operatiën van het 1e Legerkorps projectofficier van het 40.000 man omvattende geesteskind van luitenant-generaal Meijnderts. Zijn collega Roos vervulde toen ook een spelersrol: G-3 van de 1e Divisie '7 December'. ('Ik wist toen geen sodemieter van wat er ging gebeuren en nu weer niet.')

Ettelijke Big Ferro-ervaringen kregen toepassing in 'Grosser Bär'. Brigade-generaal Van Osch had vele malen zeer vruchtbaar contact met Oberst Scriba, eveneens Legerkorps G-3 en project-officier van 'Grosser Bär'.

Als eerste advies kreeg de Oberst mee het lopende operationele werk af te stoten en louter project-officier te zijn. Hetgeen geschiedde.

Brigade-generaal Van Osch: 'Een oefening als deze kun je hooguit éénmaal per drie jaar opbrengen. De tijd zit hem in verzamelen van de gevechtskracht in internationaal overleg. Voor 'Grosser Bär' is een hele oefening van de centrale NAVO-luchtmacht (Oefening 'Cold-Fire', red.) speciaal verschoven zodat ze nu samenvallen. Ik weet dat

luitenant-generaal Gitz, de legerkorpscommandant, graag dit jaar een Big Ferro II had gehouden.

Maar onder meer de diensttijdverkorting maakte het onmogelijk voldoende eenheden in het juiste stadium van geoefendheid bijeen te brengen. Toch moeten we met een Big Ferro II niet tot 1980 wachten, anders is de ervaring met de pensioengangers eruit.'

Generaal Van Osch heeft waardering voor het Duitse scheidsrechter-systeem waarbij naast iedere commandant een functiegenoot staat, die hem op de vingers kijkt. Een bataljonscommandant bij een bataljonscommandant, zodat er qua kennis en ervaring geen verschil bestaat. (De Engelsen brachten scheidsrechters in met een aanzienlijk negatief rangverschil.)

Maar evengoed blijft brigade-generaal Van Osch zweren bij het in Big Ferro gebruikte CPI-systeem. Een rekensysteem waarin elementen als vuurkracht, verrassing, lucht-overwicht, terrein e.d. in punten worden vertaald.

'Ook jongere en minder ervaren hulpteilers kunnen ermee uit de voeten. Niemand voelt zich benadeeld. En er wordt intensiever geoefend. Een commandant zal niet makkelijk onderdelen in reserve houden. Hoe meer middelen hij inzet, hoe meer punten hij krijgt ...'

scheidsrechter bij 41 Pabrig: 'Dat heb ik me ook afgevraagd . . . Krijgen die jongens wel genoeg slaap. Neem nou de mensen van 103 Verkenning-bataljon . . . drie dagen lang zonder ophouden in touw. Op een moment zag ik een eskadron twee Duitse bataljons aan de andere kant van de Aller houden. Kijk: drie – vier dagen zonder

slaap en onderhoud . . . dat houdt geen eenheid vol. Maar door de bank genomen geloof ik dat de jongens toch aan zo'n vier, vijf, zes uur slaap per etmaal zijn gekomen. En dat is dan alleen te danken aan eskadrons- en compagniescommandanten die zich niet over de rooie laten jagen. Die niet voortdurend iedereen wakker houden, maar die ieder moment zonder actie een deel van de mensen laat rusten en een ander deel laat onderhoud plegen.'

Zó de slaapzak in

Sergeant Teun Hoogerwaard, groepscommandant bij de B-cie van het bataljon Limburgse Jagers, onderschrijft dat. Op het oefenterrein Hohne, vlak bij de Hammberg, wacht ook hij met zijn groep op de dingen die komen gaan. De grote slotklap. De tegenaanval als hoogtepunt en afsluiting van de bereijacht. Het begint guur te worden na de zomerige dagen bij de start van Grosser Bär. 't Is regenachtig. Maar de soldaten lijken, massief in hun gevechtskleding, immuun voor weerplagerijen.

'We hebben toch nog redelijk geslapen', zegt sergeant Hoogerwaard. 'Meestal in de 50 procentsregeling. De een slaapt, de ander is wakker. En bij het wisselen kruipt die man in dezelfde slaapzak, die is dan nog warm. Gewoon met schoenen en uitrusting, ja. Ik heb m'n schoenen vrijwel nog niet uit gehad.' En de chauffeur?

'Ja voor hem was het wel zwaar. We zijn constant bezig geweest. Voortdurend gevechtscontact. Prachtig. We hadden ons veel van Grosser Bär voorgesteld en dat is ook wel uitgekomen. Maar voor de chauffeur betekende dat 150 kilometer rijden per dag. En we zijn wel een oude compagnie, maar die AMX-en zijn zó vaak kapot dat er toch weinig wordt gereden. Ja, dan kom je na een dag rijden wel geel en groen achter de knuppels vandaan.'

Damned problem . . .

Luitenant-kolonel J. van Deelen, commandant 41 Tankbataljon, wil het nog wel wat krasser uitdrukken. 'Die grote stops hebben ons gewoon pijn gedaan. Na vier uur rust beginnen die kerels al te kankeren. Waarvoor zijn we hier eigenlijk? Waarom gaan we er niet tegenaan? Ik vraag me af of je dat enthousiasme ook in een vrijwilligersleger zou aantreffen. Of beroepssoldaten niet eerst aan hun werk- en rusttijden zouden denken. We zijn aan vier tot zes uur slaap per dag gekomen. Dat is niet gek. Cake-mixer was veel erger, die liep tegen de rode draad . . .' Hoe heeft het materieel zich gehouden? 'Nou ja, de Dafs, hè. Die zijn nu eenmaal oud. Dat is gewoon moord en doodslag. Maar geef me de reserve-delen en I do the job. Ik heb de mensen.

Maar juist die reserve-delen zijn een damned problem . . .'

Waar wachten ze op?

Vrijdagmorgen, 10 september. De laatste uren van Grosser Bär. Het mort in de Nederlandse gelederen, die – nog eenmaal – voorwaarts willen. Gaat natuurlijk weer uit als een nachtkaaars,

Slapen in het hooi was niet voor iedereen weggelegd

... maar met hazeslaapjes kwam je een eind bij Grosser Bär ...

De AMX ... een van de zorgenkindjes in het materieelbestand, vergde ook nu nogal wat onderhoud

Duitse verkenningsvoertuigen en Flakpanzer rukken brutaalweg op. Waar bleven de Nederlanders?

... einde oefening ...

zegt de een. Het wachten is op een paar VIP's: Generalleutnant Klein, minister Leber, weet de ander. Twee kilometer zuidelijker, op een gebiedbeheersende heuvel, die oprijst als de knokkel van een reuzehand, vragen een paar dozijn journalisten met persbegeleiders zich ook af wanneer die Hollanders nou eens komen. Nu hebben die jongens het een

paar keer zo leuk gedaan. Waar wachten ze nu op ...? Met immense Sikorsky heli's zijn de bezoekers afgezet. En een uurtje of wat voelden ze – instinctief inéén krimpand – de luchtdruk van Phantoms en Harriers die in duikvlucht over hen heen huilden. Maar die (rode Duitse) troepen, door de vliegtuigen bestookt,

trekken niet terug. Integendeel. De pantservoertuigen rukken brutaalweg verder op. Begeleid door M-42 Flakpanzer (dubbelloops luchtdoelgeschut op rups), die iedere luchtaanval met een onverstoorbaar 'plok-plok-plok' beantwoorden. Waar blijven de Nederlanders? Drie Sikorsky's naderen. Opwinding. Een luchtlanding? Nee, onze taxi's, roept iemand. Die brengen ons natuurlijk naar de Hitlerbunker, dan zien we meer van de strijd. Pas boven een Autobahn ontdekt een journalist dat er iets niet klopt. Waar gaan ze eigenlijk heen? Gewoon, terug naar het perscentrum in Barme, brult de piloot boven het motorgeronk uit. Tot na einde oefening vragen de journalisten zich af wat ze eigenlijk hebben gemist. Niets. Een genadeklap was Grosser Bär niet gegund. Hij bloedde – na heroïsche strijd – zachtjes dood.

Representatie

'Bij zo'n oefening komt naar voren wat een land voor zijn verdediging over heeft. Je ziet wat een land kan, en wat het wil. Oefenen op dit niveau leert militairen dat wat we ook politiek nodig hebben: samenwerking. En je brengt tegelijk de eenheid van de NAVO-legers optimaal naar buiten.' Dat zei de Westduitse defensie-minister Georg Leber op een persconferentie tijdens Grosser Bär. En daarmee onderstreepte hij nog eens de representatieve waarde, die de Duitsers aan dit soort superoefeningen hechten. Iedere dag bezochten zo'n 200 hoge gasten uit binnen- en buitenland Grosser Bär. (En dan praten we nog niet over de drukte bij de Pressestab, waar legerkorps-voorlichter luitenant-kolonel J. J. G. Dehue zich om de Nederlandse gasten bekommerde.) Bij die bezoekers: burgemeesters, NAVO-generaals en militaire attachés tot uit Iran, Joegoslavië en – jawel – Communistisch China toe. Luitenant-kolonel A. H. Bijl, G-2 van de 4e Divisie en als Nederlands vertegenwoordiger toegevoegd aan de Gästestab: 'Binnen tien minuten begonnen ze te praten over het dreigende Russische gevaar ...' Waarnemers uit de Oostbloklanden ontbraken jammerlijk. En dat zat minister Leber knap dwars, gezien de afspraken die in Helsinki zijn

gemaakt. Vanzelfsprekend – meldde hij – ontbraken ook de uitnodigingen om de Warschau Pakt oefening 'Kaukasus' te komen bezichtigen. 'Kaukasus' speelde zich medio september – een week na Grosser Bär – in Oost-Duitsland af. Deelname – naar zeggen – zo'n 100.000 man. ... Representatie ... ook naar binnen. De 'Bärenkurier, Feldzeitung des I. Korps ...' brengt gemütliche plaatjes van moeder-de-boerin, die koffie schenkt voor de 'Sanis' (geneeskundige troepen). Elders bakken opgroeiende meisjes Plaumenkuchen voor de soldaten. 'Zo lang dat gebeurt zit het wel goed met de verhouding burger-militair', zegt minister Leber. Brigade-generaal J. G. Roos, trekt tot voldoening van de Duitse gastheren ook menig uurtje uit voor zijn bezoekers. En dat zijn er nog al wat. De gevechtsvoering lijdt er weinig onder, als je de links en rechts opgevangen lovende opmerkingen mag geloven. Zeker representatief liggen 'die Holländer' beter dan 'die Engländer', die nogal stug uitgaan van het principe: oefenen is oefenen en verder geen flauwekul. Luitenant-kolonel Bijl: 'Bij alle bezoeken houdt der General heel consequent zijn 'Stahlhelm' op. En dat vinden de Duitsers mooi ...'

